

Biblioteksprogram för Lunds kommun 2024–2030

Beslutsinstans	Beslutsdatum	Giltighetstid	Diarienummer
Kommunfullmäktige	2023-12-12	2030	KS 2022/0407

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Om biblioteksprogrammet	2
1.2	Relaterade styrdokument i Lunds kommun	2
1.3	Genomförande, uppföljning och aktualisering.....	2
1.4	Utgångspunkter	3
1.5	Definitioner.....	3
2	Folkbibliotek	5
2.1	Programförklaring.....	5
2.2	Utvecklingsområden och mål	5
2.2.1	Demokrati och delaktighet	5
2.2.2	Bildning och kultur.....	8
2.2.3	Hållbarhet och livskvalitet	10
3	Folk- och skolbibliotek	13
3.1	Utvecklingsområde och mål	13
3.1.1	Samverkan	13
4	Skolbibliotek	15
4.1	Programförklaring.....	15
4.2	Utvecklingsområden och mål	15
4.2.1	Lärande och utveckling.....	15
4.2.2	Likvärdighet och tillgänglighet.....	16
4.2.3	Delaktighet och förankring.....	17

Omslagsfoto: Kasper Dudzik

1 Inledning

1.1 Om biblioteksprogrammet

Alla kommuner ska enligt bibliotekslagen (2013:801) anta en biblioteksplan för sin biblioteksverksamhet. Biblioteksprogram för Lunds kommun utgör *biblioteksplan* för den biblioteksverksamhet som Lunds kommun är huvudman för, det vill säga folkbiblioteken samt biblioteksverksamheten vid de kommunala förskolorna, grundskolorna, gymnasieskolorna och Komvux samt anpassad grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning.

Biblioteksprogrammet är ett långsiktigt strategiskt dokument som beskriver hur Lunds kommun vill utveckla biblioteksverksamheten under perioden 2024–2030. Programmet är ett av flera verktyg för att förverkliga och konkretisera Lunds kommuns vision.

Biblioteksprogrammet ska också vara vägledande i kommunens samverkan med aktörer utanför kommunens organisation, till exempel civilsamhälle, näringsliv och universitet. Tillsammans med nationella, regionala och lokala styrdokument och mål ska biblioteksprogrammet vara ett redskap för medarbetare, beslutsfattare och samarbetspartners i utvecklingen av Lunds kommuns biblioteksverksamhet. Centralt för genomförandet är fortsatt dialog både inom den kommunala organisationen och med externa samverkansparter.

1.2 Relaterade styrdokument i Lunds kommun

Det finns andra övergripande styrdokument i Lunds kommun som har beröringspunkter med biblioteksprogrammet. Framför allt gäller detta:

- Idrottsprogram för Lunds kommun
- Kulturprogram för Lunds kommun
- LundaEko. Lunds kommuns program för ekologisk hållbar utveckling
- Lunds kommuns program för social hållbarhet (med tillhörande handlingsplaner som till exempel Handlingsplan för barnets bästa)
- Lunds kommuns översiktsplan
- Ungdomsprogram för Lunds kommun

1.3 Genomförande, uppföljning och aktualisering

Lunds kommuns nämnder och styrelser är ansvariga för att genomföra och beakta de delar av programmets utvecklingsområden och mål som berör dem i den strategi- och planeringsprocess som resulterar i kommunens ekonomi- och verksamhetsplan (EVP). På detta sätt integreras programmet i verksamhetsplaneringen och kostnaderna för att uppnå målen i programmet kopplas till den interna budgetprocessen.

Uppföljning av programmet sker inom ramen för kommunens ordinarie uppföljningsprocess. Kultur- och fritidsnämnden har huvudansvaret för folkbiblioteksområdet i Lunds kommun och barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden har ansvar för skolbiblioteksområdet. Som övergripande ansvariga för verksamhetsområdena ansvarar kultur- och fritidsnämnden respektive barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden för att genomföra dialog och aktiviteter med övriga nämnder och styrelser för fördjupad samverkan. En aktualitetsprövning av programmet kommer att ske under 2027.

1.4 Utgångspunkter

Bibliotekslagen (2013:801) gäller all offentligt finansierad biblioteksverksamhet. Bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet ska enligt bibliotekslagen verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja läsning, tillgång till litteratur, utbildning, forskning och kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och utbudet ska präglas av allsidighet och kvalitet. Varje kommun ska ha folkbibliotek och det ska vara avgiftsfritt att låna litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska är enligt bibliotekslagen särskilt prioriterade målgrupper. Folkbiblioteken ska också ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Förskole- och skolbibliotekens verksamhet och innehåll styrs även av skollagen och läroplaner. Enligt Skollagen (2010:800) ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. I samtliga läroplaner framhålls rektors ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del av undervisningen.

Utöver bibliotekslag, skollag och läroplaner utgår biblioteksverksamheten i Lunds kommun från internationella, nationella och regionala dokument, som IFLA-UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, Agenda 2030, nationell biblioteksstrategi samt regional kultur- och biblioteksplan för Region Skåne.

1.5 Definitioner

Några begrepp förekommer frekvent i biblioteksprogrammet. Här följer förklaringar av dessa:

- **Folkbibliotek/folkbiblioteksverksamhet** är Lunds kommuns öppna biblioteksverksamhet, tillgänglig för alla. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteken i Lunds kommun. Verksamheten bedrivs i olika sammanhang: stadsbibliotek och stadsdelsbibliotek, det digitala biblioteket samt rörlig verksamhet i form av biblioteksbus, regelbundet uppsökande, ombudsverksamhet och pop-up. Samtliga stadsdelsbibliotek i Lunds kommun är meröppna, vilket innebär att de kan användas även när det inte finns personal på plats.
- **Skolbibliotek** innebär all skolbiblioteksverksamhet som kommunen är huvudman för: biblioteksverksamhet på kommunala förskolor, grundskolor, gymnasier, Komvux samt anpassad grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Barn- och skolnämnden ansvarar för förskolebiblioteken och grundskolebiblioteken. Utbildningsnämnden ansvarar för gymnasiebiblioteken, Komvux bibliotek samt biblioteket vid International School of Lund, Katedralskolan.
- **Förskolebiblioteksverksamhet** finns på alla kommunala förskolor och drivs, samordnas och utvecklas gemensamt av barn- och skolförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen genom överenskommelser mellan ansvariga rektorer och chefer inom respektive verksamhet.
- **Prioriterade målgrupper** är de av bibliotekslagen definierade prioriterade målgrupperna. För samtliga bibliotek är personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska prioriterade. Folkbiblioteken ska enligt bibliotekslagen också ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga.
- **Att biblioteka** innebär att se biblioteksverksamhet som ett ständigt görande eller blivande, snarare än som ett konstant tillstånd eller en plats. Begreppet myntades 2014 av Johanna Rivano Eckerdal, forskare i biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet.
- **MIK** är en förkortning av medie- och informationskunnighet och är enligt Statens medieråds definition de kunskaper och förmågor som krävs för att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och sammanhang. Begreppet MIK överlappar delvis begreppet digital kompetens som ofta används i skolans styrdokument.

2 Folkbibliotek

2.1 Programförklaring

Biblioteksprogrammet ska skapa möjligheter för alla i Lunds kommun att utöva aktiviteter, uppleva, uttrycka sig, utvecklas och umgås. Detta har ett egenvärde samtidigt som det skapar mervärden som livskvalitet, bildning, gemenskap, trygghet och ett demokratiskt samhälle. Lunds kommuns kultur- och fritidsliv ska präglas av delaktighet, inflytande och medskapande. Det ska vara tillgängligt för alla oavsett bakgrund och förutsättningar och vara långsiktigt hållbart, det vill säga tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina.

Folkbiblioteken i Lund är allas bibliotek

Vi bibliotekar tillsammans i olika sammanhang där människor kan mötas, inspireras och utvecklas. Vi stärker människors delaktighet i det demokratiska samhället genom litteratur, information, kunskap och kultur. Vi är tillgängliga för alla och har särskilt fokus på prioriterade målgrupper och sammanhang där vi gör störst skillnad. Vi stärker bildningskommunen Lund och bygger framtiden med kunskap, innovation och öppenhet.

2.2 Utvecklingsområden och mål

Under perioden 2024–2030 prioriterar Lunds kommun följande tre utvecklingsområden för folkbiblioteksverksamheten:

- Demokrati och delaktighet
- Bildning och kultur
- Hållbarhet och livskvalitet

Varje utvecklingsområde är kopplat till ett mål. Biblioteksverksamheten i Lunds kommun ska i allt arbete sträva efter delaktighet, likvärdighet och tillgänglighet.

2.2.1 Demokrati och delaktighet

Likvärdig tillgång till information och samhällsservice

Ett demokratiskt samhälle förutsätter människor som har tillgång till och förmåga att ta del av information. Informationsområdet innebär ökad tillgång till information och digital samhällsservice. Ökade möjligheter att skapa och sprida information stärker yttrandefriheten, men ökar också risken för spridning av desinformation. Det digitaliserade samhället kan medföra ett större utanförskap för de som saknar kunskap eller resurser att ta del av information och digitala samhällstjänster. Vid kriser eller oro i

samhället är tillgång till digital infrastruktur och korrekt samhällsinformation avgörande.

Folkbiblioteken ger alla fri tillgång till information, litteratur, åsikter och fakta i en helhet präglad av allsidighet, kvalitet och aktualitet. Detta sker exempelvis i form av utlån av medier. En digital infrastruktur i form av teknik, datorer och andra resurser möjliggör för alla att ta del av digitala samhällstjänster. I samverkan med olika aktörer kan folkbiblioteken som ingång till medborgarservice och samhällsinformation stärkas.

Folkbibliotekens resurser och tjänster bör förbättras kontinuerligt så att det finns så få hinder som möjligt för att ta del av bibliotekets utbud av information och tjänster. Arbetet ska ha särskilt fokus på prioriterade målgrupper.

Genom att ge fri, likvärdig och demokratisk tillgång till information och samhällsservice fyller folkbiblioteken en samhällsviktig funktion. Lunds kommun ska säkerställa att det finns en robust infrastruktur och kompetent personal för att kunna fungera som trygga samlingsplatser och förmedla information och biblioteksservice även i händelse av kris. Folkbiblioteken är därmed betydelsefulla delar av kommunens samlade arbete med civil beredskap.

Samhällsengagemang och fri åsiktsbildning

Samhället präglas av en mångfald av information och ständig tillgång till underhållning, fakta och åsikter via olika kanaler. Ökande klyftor mellan olika grupper och ökad misstro mot medier och myndigheter utgör demokratiska utmaningar. Hur människor formar och uttrycker sitt samhällsengagemang är under förändring. Ett demokratiskt samhälle bygger på att människor själva har möjlighet att ta del av och kritiskt granska olika åsikter och perspektiv samt utrymme att själva bilda sig en uppfattning och fritt forma sina åsikter, både på egen hand och i möte med andra. Lund är en kommun som präglas av öppenhet och acceptans, och där det fria ordet och mänskliga rättigheter står högt på agendan.

På folkbiblioteken i Lunds kommun ska alla ges möjlighet att forma sina egna åsikter och utmanas i sina föreställningar. Samtidigt ska folkbiblioteksverksamheten erbjuda trygga miljöer och vila på grundläggande värderingar som jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati. Folkbiblioteken ska belysa aktuella frågor och sätta dem i ett sammanhang. De ska också vara platser för fördjupning, reflektion och kunskapsutveckling på användarnas egna villkor. I det demokratiska systemet fyller folkbiblioteken också en viktig funktion som tillgängliga och centralt placerade förtidsröstningslokaler i hela kommunen.

Folkbibliotekens verksamhet ska väcka engagemang, nyfikenhet och en fördjupad förståelse för samhället och andra människor. Människor ska ges möjligheter att utveckla samhällsengagemang och ett aktivt deltagande i samhället. Genom öppenhet och samverkan med en mångfald av aktörer får olika åsikter och perspektiv ta plats, formas och mötas. Det är särskilt viktigt att även röster och perspektiv som annars har svårt att nå ut ges utrymme. Genom att arbeta aktivt och strategiskt med delaktighet för och inkludering av utsatta grupper, exempelvis hbtq+-personer, bidrar biblioteken till ökad tolerans, öppenhet och det demokratiska samhällets utveckling.

Delaktighet och inkludering

En viktig utmaning i dagens samhälle är människors möjlighet till delaktighet och inkludering, oavsett bakgrund eller förutsättningar. När Lund skapar framtiden bör lundabornas kunskap och engagemang tas tillvara. En utmaning för folkbiblioteksverksamheten är att stärka dess relevans och tillgänglighet för alla som bor och verkar i Lunds kommun. Vissa grupper har svårare att ta del av och vara delaktiga i bibliotekets verksamhet. Ofta sammanfaller detta med ett utanförskap i samhället i stort. Lunds kommun har en stark profil när det gäller inkludering och delaktighet, bland annat genom kommunens mångåriga barnrättsarbete, folkbibliotekens arbete med hbtq+-frågor samt stadsdelsbibliotekens samspel med lokalsamhällena. Samtidigt behöver kommunen bli bättre på att involvera fler målgrupper, exempelvis unga och äldre, i verksamhet och utveckling.

Alla människor ska känna sig trygga och välkomna till folkbiblioteken för att mötas, lära, läsa, skapa, uppleva eller bara vara, oavsett förutsättningar. Folkbiblioteken ska vara inkluderande och fria från diskriminering. Besökare ska kunna samsas i bibliotekslokalerna och dela på bibliotekens resurser, med ömsesidig respekt för varandra. Alla ska kunna känna sig trygga från stök och störande beteende på biblioteken. Verksamheten ska genom dialog, lyhördhet och involvering kontinuerligt anpassas för att möta människors olika behov och intressen. Olika målgruppers möjligheter till delaktighet ska öka.

Folkbiblioteken ska vara en möjliggörare i samspel med samhället och lundaborna. Människors idéer och initiativ ska tas tillvara och olika aktörer ska uppmuntras att göra verksamhet på biblioteken. Genom att möjliggöra medskapande, lärande och utveckling stärker folkbiblioteksverksamheten människors egenmakt och demokratiska förmågor. Stadsdelsbibliotekens nära samspel med boende och aktörer i närområdet ska ytterligare stärkas. Mångfalden i folkbibliotekens verksamhet och organisation ska öka för att i högre grad spegla Lunds

kommuns mångfald, exempelvis genom att lyfta Lunds unika karaktär som en internationell och ungdomlig kommun.

Mål: Lunds kommuns folkbibliotek ska skapa förutsättningar för alla i Lunds kommun att forma sina åsikter och vara delaktiga i samhället.

Utvecklingsområdet präglas av:

- likvärdig tillgång till litteratur och information
- biblioteken som en del av den demokratiska infrastrukturen
- fokus på prioriterade grupper och sammanhang där vi gör störst skillnad
- dialog, lyhördhet och involvering
- att göra tillsammans med andra

2.2.2 Bildning och kultur

Läsfrämjande och litteraturförmedling

Läsförmåga och läsförståelse är grundläggande förmågor för att ta del av och kritiskt granska information och vara aktiv i ett demokratiskt samhälle. Litteratur och berättelser ger nya perspektiv, insikter och kunskap samtidigt som de bidrar till identitetsskapande och igenkänning. Att läsa och ta del av berättelser är också sätt att träna sin fantasi och inlevelseförmåga och kan bidra till ökat välbefinnande. Läsoplevelser och litteratur har ett egenvärde samtidigt som de kan bidra till kunskap, demokrati, kreativitet och livskvalitet.

Människors intresse och förutsättningar för att läsa och uppleva litteratur varierar. Läsning som fritidssysselsättning utmanas av mindre fri tid och förändrade medievanor. I Lunds kommun står läsningen och litteraturen samtidigt stark med många läsare, höga utlåningssiffror på biblioteken och en mångfald av litterära aktörer. Lunds kommun driver utvecklingen av Lund som litteraturstad. Folkbiblioteksverksamheten i hela kommunen, i kombination med bibliotekspersonalens läs- och litteraturfrämjande, kompetens utgör en grundläggande del av Lunds litterära infrastruktur.

Läsfrämjande och litteraturförmedling är en bärande del av folkbiblioteksverksamheten. För att folkbiblioteken ska vara fortsatt ledande läs- och litteraturfrämjare i litteraturstaden Lund behöver verksamhetens metoder och personalens kompetens kontinuerligt utvecklas. I samspel med akademi och andra litterära professioner kan den läs- och litteraturfrämjande verksamheten vässas ytterligare.

Genom att möjliggöra större självständighet och medskapande för aktiva läsare kan resurser frigöras för att arbeta mer med prioriterade grupper. Insatser för att öka barns och ungas läsintresse ska särskilt prioriteras.

Verksamhet i fler olika sammanhang och med utvecklade metoder möjliggör för fler att hitta till läsglädje och litteraturupplevelser. Genom fortsatt utveckling av den rörliga uppsökande verksamheten, exempelvis läsombud i förskola och omsorgsverksamhet, når det läs- och litteraturfrämjande arbetet längre. Överenskommelser mellan ansvariga förvaltningar tydliggör ansvars- och rollfördelning när det gäller rörlig, uppsökande verksamhet, exempelvis läsombudsverksamheten.

Folkbiblioteken i Lund ska erbjuda läs- och litteraturfrämjande aktiviteter präglade av mångfald och kvalitet, men även möjliggöra för människor att själva starta och driva aktiviteter kring läsning och litteratur. Folkbiblioteksverksamheten ska bidra till att lyfta Lunds kommun som litteraturstad genom medverkan i större litterära evenemang. Genom utvecklade samarbeten mellan biblioteksverksamheten och olika aktörer stärks Lunds litterära infrastruktur ytterligare.

Medie- och informationskunnighet samt digital delaktighet

Människor är alltmer digitalt aktiva. Den snabba digitala utvecklingen ställer högre krav på människors digitala kompetens och människor som har svårt att hänga med i teknikutvecklingen riskerar att hamna i ett digitalt utanförskap. Informationssamhällets överflöd av information och polariserade åsikter gör förmågan att hitta relevant information och att bedöma olika källors tillförlitlighet allt viktigare. Att stärka människors medie- och informationskunnighet (MIK) är en viktig uppgift för biblioteken. Lunds kommun har genom universitet, näringsliv och en stark innovationskultur goda förutsättningar att ligga i teknisk framkant. En bredare involvering kan stärka den digitala utvecklingen ytterligare

Folkbiblioteken ska fortsätta utveckla människors medie- och informationskunnighet och stärka den digitala delaktigheten genom praktisk vägledning och kunskapsförmedling kring vad det moderna informations- och mediasamhället innebär. Arbetet ska ha särskilt fokus på bibliotekets prioriterade målgrupper och andra som riskerar att hamna i digitalt utanförskap. Ett mer komplext mediasamhälle med skillnader i hur människor tar till sig information och nyheter kräver kontinuerlig kompetensutveckling för bibliotekspersonal som arbetar med MIK, kunskapsförmedling och digital delaktighet.

I samarbete med forskning och företag kan folkbiblioteken möjliggöra för fler att prova på och lära om ny teknik, samtidigt som biblioteken kan fungera som test- och dialogytor kring digitala tjänster och tekniska innovationer. Folkbibliotekens arbete för MIK och digital delaktighet ska tydliggöras som en del i en samlad struktur där biblioteken tillsammans

med myndigheter, företag och föreningar bidrar till kommunens och samhällets digitaliseringsarbete.

Kreativitet och kultur

Kreativa förmågor och intresse för kultur är viktiga delar av människors bildning. Biblioteken är fria och öppna platser för kulturupplevelser och eget skapande och främjar allas rätt till kultur. För många, i synnerhet för barn och unga, står biblioteken för de första och mest frekventa tillfällena att uppleva och utöva kultur. Folkbiblioteksverksamheten utgör därmed en viktig del i kommunens kulturella och kreativa infrastruktur.

Folkbiblioteken ska fortsatt utveckla sin roll som främjare av kreativitet och kultur. Verksamheten ska erbjuda ett kulturutbud präglat av mångfald och kvalitet. Genom utvecklade metoder och samverkansytor ska fler människor, oavsett förutsättningar, ges möjlighet att möta kultur i sin vardag. Detta kan ske genom rörlig biblioteksverksamhet och utvecklad samverkan med förskola, skola och universitet, omsorgsverksamheter samt olika kultur- och folkbildningsaktörer.

Folkbiblioteken ska också främja eget skapande och kreativitet. Genom aktiviteter och ytor för kreativt skapande erbjuder folkbiblioteksverksamheten möjligheter för alla att utforska sitt språk och sin kultur, utveckla egna uttryck, träna sin fantasi och pröva sina drömmar. För att fler ska få möjlighet att utveckla sina kreativa förmågor ska folkbiblioteken utveckla arbetet med konstnärligt skapande och kreativitet, genom samverkan och att öppna upp för olika aktörer att bedriva verksamhet på biblioteken.

Mål: Lunds kommuns folkbibliotek ska ge möjligheter för alla i Lunds kommun att utveckla sin demokratiska, kulturella, språkliga och digitala kompetens.

Utvecklingsområdet präglas av:

- biblioteken som ledande inom läsfrämjande och litteraturförmedling i litteraturstaden Lund
- biblioteken som en del av den kulturella infrastrukturen
- fokus på prioriterade grupper och sammanhang där vi gör störst skillnad
- dialog, lyhördhet och involvering
- att göra tillsammans med andra

2.2.3 Hållbarhet och livskvalitet

Folkbibliotekens roll för hållbar kunskaps- och resursdelning

Ett hållbart samhälle såväl globalt som lokalt kräver stora omställningar. Lunds kommun har ambitiösa mål för arbetet med hållbar utveckling och strävar efter att i samarbete med andra aktörer, lärosäten, näringsliv och invånare vara ledande inom området. År 2030 ska konsumtion och produktion i Lunds kommun vara mer cirkulär. Fler gemensamma lokaler och utrustning för att återanvända, reparera och dela resurser kommer att behövas för en hållbar omställning av samhället. Biblioteken är sedan länge en del av den cirkulära ekonomin, bland annat genom utlåning av medier och andra resurser.

Folkbiblioteksverksamheten ska bidra till kunskapsutveckling inom hållbarhetsområdet. Genom programverksamhet, informationsförmedling, dialogtytor och förankring i lokalsamhällena kan folkbiblioteken skapa delaktighet och medvetenhet kring lokala och globala hållbarhetsmål och stärka människors engagemang i hållbarhetsfrågor. Folkbiblioteken har potential att bli samlingspunkter för hållbar utveckling genom att i samverkan med andra rymma verksamhet kring återbruk, hållbarhet och resursdelning och därmed bidra till att stärka Lunds kommun som en föregångare inom cirkularitet.

Folkbibliotekens roll för social hållbarhet och ökad livskvalitet

Social hållbarhet handlar om att skapa jämlika livsvillkor och förverkliga mänskliga rättigheter. Lunds kommun ska vara för alla och stärka en jämlik, trygg och attraktiv livsmiljö. Utanförskap och polarisering är aktuella samhällsutmaningar samtidigt som människor längtar efter sammanhang, gemenskap, framtidshopp och ökad livskvalitet. I tider av oro ökar behovet av att arbeta för ett motståndskraftigt och socialt hållbart samhälle. Utmaningar som ökad ensamhet, oro och psykisk ohälsa behöver mötas. Arbetet är särskilt viktigt för utsatta grupper.

Folkbiblioteksverksamheten möjliggör livslångt lärande, läkande läsning, kulturupplevelser, digital inkludering och eget skapande. Allt detta bidrar till att förbättra människors livskvalitet. Folkbiblioteken ska vara kravlösa och trygga mötesplatser som skapar sammanhang och motverkar ensamhet och isolering. Detta är särskilt viktigt för den ökande andelen äldre och personer i utanförskap.

Folkbiblioteksverksamheten som social infrastruktur ska ytterligare stärkas.

Folkbiblioteken bidrar genom utformning och placering till en jämlik och attraktiv livsmiljö samt utgör trygga, välkomnande och tillgängliga samlingspunkter i hela kommunen. Meröppet ökar tillgängligheten ytterligare och möjliggör initiativ från användare och civilsamhälle.

Genom samverkan och dialog bidrar folkbiblioteken till att stärka gemenskap, trygghet och delaktighet i lokalsamhällena.

Bibliotekspersonalens kompetens och bemötande gör skillnad för människor. Genom att möjliggöra större självständighet för de som kan klara sig själva kan resurser frigöras för att arbeta mer aktivt med prioriterade målgrupper. Genom digital och rörlig verksamhet ökar folkbibliotekens räckvidd. Samverkan med andra aktörer i kommunen och samhället kan ytterligare vässa bibliotekets roll för social hållbarhet och för att öka människors livskvalitet.

Mål: Lunds kommuns folkbibliotek ska verka för ökad livskvalitet och hållbarhet genom kunskaps- och resursdelning.

Utvecklingsområdet präglas av:

- folkbiblioteken som en del av ett cirkulärt samhälle
- fokus på prioriterade grupper och sammanhang där vi gör störst skillnad
- dialog, lyhördhet och involvering
- att göra tillsammans med andra

3 Folk- och skolbibliotek

3.1 Utvecklingsområde och mål

Under perioden 2024–2030 prioriterar Lunds kommun följande gemensamma utvecklingsområde för folk-, förskole- och skolbiblioteksverksamheten:

- Samverkan

3.1.1 Samverkan

Biblioteken i Lunds kommun kan tillsammans med övrig biblioteksverksamhet i landet ses som en gemensam resurs i en välutvecklad struktur. Bibliotekslagen slår fast att bibliotek och bibliotekshuvudmän i det allmänna biblioteksväsendet ska samverka i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser. Den nationella biblioteksstrategin och den regionala biblioteksplanen pekar ut olika områden där biblioteken och dess användare kan vinna på att samverka.

Lunds kommuns biblioteksverksamheter ska vidareutveckla sin samverkan med varandra för att främja livslångt läsande och lärande och stärka banden mellan formellt och informellt lärande.

Samordning och gemensam utveckling av kommunens biblioteksverksamheter ska stärkas. Biblioteken och dess användare gynnas av ett välutvecklat erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan bland andra folk- och skolbibliotekarier och förskolornas läsombud. Friskolornas och friförskolornas biblioteksverksamheter kan också involveras i arbetet. Samarbetet bör präglas av förhållningsättet att det handlar om samma barn och elever i Lunds kommun, oavsett vilken biblioteksverksamhet de möter, samtidigt som de olika verksamheternas behov behöver mötas.

Förskolebiblioteksverksamhet för barns språk- och läsutveckling är fortsatt ett gemensamt uppdrag för barn- och skolnämnden och kultur- och fritidsnämnden. Samverkan krävs också kring de kombinerade folk- och skolbiblioteken. Överenskommelser mellan de båda förvaltningarna tydliggör ansvars- och rollfördelning.

Andra samverkansområden för folk-, förskole- och skolbibliotek i Lunds kommun är gemensam kompetensutveckling för bibliotekspersonal och ansvariga samt samverkan med forskning inom områden som läsning, litteraturförmedling, MIK och användarinvolvering. Lunds kommuns biblioteksverksamheter ska också sträva efter att utveckla samarbetet med andra verksamheter i Lund, som universitetsbibliotek och sjukhusbibliotek, samt regional biblioteksverksamhet och bibliotek i andra kommuner i Skåne, Sverige och världen.

Mål: Lunds kommuns bibliotek ska samverka för verksamhets- och kompetensutveckling.

Utvecklingsområdet präglas av:

- att göra tillsammans
- stärkt profession och kompetens
- en gemensam, sammanhållen biblioteksstruktur lokalt, regionalt, nationellt och internationellt

4 Skolbibliotek

4.1 Programförklaring

Lunds kommuns förskole- och skolbibliotek är en del av den pedagogiska verksamheten och bidrar till barnens och elevernas lärande och utveckling enligt aktuell läroplan. Verksamheten främjar barns och elevers livslånga lust att lära för att växa och bli demokratiska medborgare.

4.2 Utvecklingsområden och mål

Under perioden 2024–2030 prioriterar Lunds kommun följande tre utvecklingsområden för förskole- och skolbiblioteksverksamheten:

- Lärande och utveckling
- Likvärdighet och tillgänglighet
- Delaktighet och förankring

Varje utvecklingsområde är kopplat till ett mål. Biblioteksverksamheten i Lunds kommun ska i allt arbete sträva efter delaktighet, likvärdighet och tillgänglighet.

4.2.1 Lärande och utveckling

Skolbibliotekens uppdrag är att stödja och bidra till elevernas undervisning och lärande. För att kunna vara en aktiv samhällsmedborgare och utvecklas i sitt livslånga lärande, krävs läs- och skrivkunnet samt digital kompetens. I detta arbete är skolbiblioteket en viktig del i skolans pedagogiska arbete.

Läskunnet och den språkliga förståelsen minskar. Skolan måste därför kontinuerligt utveckla barns och elevers läsning. I det arbetet behöver pedagogens och bibliotekariens yrkeskompetenser komplettera varandra. Barns och elevers olika socioekonomiska bakgrund påverkar deras chanser att klara sin skolgång och fortsatta studier. Skolbiblioteken spelar stor roll i skolans kompensatoriska uppdrag för att ge alla likvärdiga möjligheter till språkutveckling och att kunna navigera i och förstå informationsflödet.

Lunds kommuns förskolor och skolor ska verka för samordnad undervisning utifrån innehållet i läroplaner och handlingsplaner för skolbiblioteken. Det är därför viktigt att gemensamt ta fram konkreta undervisningsinsatser samt planera för hur dessa ska genomföras för att maximalt gynna elevernas lärande. Rektor ansvarar för att förskole- och skolbibliotek integreras i undervisningen samt att de ingår i det systematiska kvalitetsarbetet. Kunskapsutvecklingen från förskolan och framåt ska tydliggöras genom ett ökat samarbete mellan de olika skolformerna.

Mål: Lunds kommun ska verka för att förskole- och skolbiblioteksverksamheten är en aktiv del i undervisningen för att stärka barns och elevers demokratiska, språkliga och digitala kompetens.

Utvecklingsområdet präglas av:

- förskole- och skolbiblioteken som en del av hela skolans arbete för barns och elevers kunskapsutveckling
- att bibliotekarien stödjer och bidrar till barn och elevers lärande i undervisningen
- förskole- och skolbiblioteksverksamheten som en röd tråd genom barns och elevers hela skolgång
- förskolans och skolans demokratiska uppdrag och värdegrundsarbete

4.2.2 Likvärdighet och tillgänglighet

Likvärdighet mellan förskole- och skolbibliotek är viktigt för att alla barn och elever ska ha samma tillgång och förutsättningar till lärande och kunskap oavsett var de går i förskola eller skola. Det innebär att alla barn och elever ska ha tillgång till likvärdiga förskole- och skolbibliotek. Skolbiblioteken ska ha en ändamålsenlig bemanning, kompetens och medietillgång.

Vi lever i en komplex värld där skolan spelar stor roll för att ge alla en likvärdig tillgång till språket och möjlighet att navigera i informationsflödet. En fackutbildad bibliotekarie är en resurs i arbetet att ge elever och pedagoger tillgång till informationsresurser som faktagranskats och valts ut för att hjälpa eleverna att bli demokratiska medborgare.

Lunds kommun strävar efter att uppnå en likvärdig och tillgänglig biblioteksverksamhet på alla förskolor och skolor i Lund. Detta är en del av skolornas systematiska kvalitetsarbete. Likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag utvecklas genom samarbete mellan skolbibliotek, skolbibliotekssamordnare, Skoldatatek, språk-, läs- och skrivutvecklare samt IKT-pedagoger.

Mål: Lunds kommun ska låta alla barn och elever, oavsett förutsättningar, möta en kvalitativ, likvärdig och tillgänglig förskole- och skolbiblioteksverksamhet.

Utvecklingsområdet präglas av:

- ett kompensatoriskt förhållningssätt och bemötande av alla elevers olika behov
- förskole- och skolbiblioteksverksamheten som en del av förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete
- ändamålsenlig bemanning, kompetens och medietillgång

4.2.3 Delaktighet och förankring

Skolbiblioteket ska fungera som en del i skolans pedagogiska arbete och för det krävs ett samarbete mellan lärare och bibliotekarier. Samarbetet möjliggörs av rektor som spelar en avgörande roll i att ge legitimitet och stödja skolbiblioteket för att stödja och bidra till elevers lärande.

Kunskapen om förskole- och skolbibliotekens roll och funktion är viktig för att de ska kunna användas som en del i undervisningen och stärka barns och elevers språkliga och digitala kompetens.

All pedagogisk personal i förskola och skola ska vara delaktig i förskole- och skolbibliotekets arbete och utveckling samt vara en del i det systematiska kvalitetsarbetet. För detta krävs förståelse för hur skolbiblioteket kan stödja och bidra till elevers lärande. Samarbete olika yrkeskompetenser emellan är viktig för att synergieffekt ska uppnås.

Genom att organisera för skolbibliotekets integrerade del i undervisningen kan skolledningen bidra till att skolbiblioteket stödjer och bidrar till elevers lärande. För att skolbiblioteket ska integreras i undervisningen på ett meningsfullt sätt behöver verksamheten anpassas efter enhetens inriktning, elevunderlag och sammanhang.

Kommunens skolbibliotekssamordnare har en viktig roll i att stärka skolledningens kunskap, ge konsultativt stöd, samordna och driva nätverk för erfarenhetsutbyte och kvalitetsutveckling för bibliotekarier, skolledare och respektive skolförvaltnings ledning.

Mål: Förskole- och skolbiblioteksverksamhet i Lunds kommun ska vara väl förankrad och en tydlig del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Utvecklingsområdet präglas av:

- samarbete mellan lärare och bibliotekarier
- förskole- och skolbiblioteket som en integrerad del av undervisningen
- kunskap om förskole- och skolbiblioteksverksamhet på alla organisatoriska nivåer